

Miscellanea

Een oorkonde van Cornelius vander Goes, abt van Dielegem, over een economische crisis te Grimbergen in 1532

In het familiefonds de Lalaing¹⁾, waar men het normaal niet zou verwachten, bevindt zich een document dat enig licht kan werpen op de geschiedenis van Grimbergen en Dielegem in de 16de eeuw en waarin enkele vooraanstaande personen van de premonstratenzerorde optreden. Daarom leek het nuttig deze tekst bekend te maken, ook al was het voorlopig niet mogelijk hem volledig passend in zijn kader te plaatsen. Wellicht echter zal de publikatie van deze tekst het mogelijk maken dat anderen de ontbrekende delen van de puzzel aanvullen.

Het gaat hier om een originele brief op perkament, die vastgehecht was aan een verloren overeenkomst. De brief werd te Jette (Dielegem) opgesteld door Cornelius vander Goes, die aldaar abt was van 1512 tot 1536²⁾ en daarna abt werd te Middelburg (1536-1539)³⁾. De juridische taal uit de 16de eeuw is, zoals meestal, wijdlopieg en overladen met synoniemen, doch de konkrete gegevens in deze tekst zijn eerder schaars.

De overeenkomst, die als transfix aan de brief was gehecht, is samen met het zegel losgerukt uit het dunne perkament. Luidens de brief betrof het een akkoord tussen de abt en het convent van Grimbergen enerzijds en de seneschalk van het land van Grimbergen, Engelbert van Oeyenbrugge⁴⁾ anderzijds.

Men mag veronderstellen dat het hier om een belangrijke overeenkomst ging, aangezien de goedkeuring van de abt-generaal, Vergilius van

¹⁾ BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, *Familiefonds de Lalaing*, nr. 1359. De inventaris werd opgesteld door A. VAN NIEUWENHUYSEN, *Inventaire des archives de la Famille de Lalaing*, Brussel, 1970.

²⁾ N. BACKMUND, *Monasticon Praemonstratense*, dl.II, Straubing, 1952, blz. 283.

³⁾ *Ibidem*, blz. 311. Zie de bronnen over hem in R. FRUIN, *Het archief der O.L.V. abdij Middelburg*, 's-Gravenhage, 1901, index blz. 587.

⁴⁾ Zie over de grafsteen van de familie van Oyenbrugge J.D. DELESTRE, *Rond de stichting van de abdij en de oude kerk van Grimbergen*, in *Eigen Schoon en de Brabander*, 1958, XLI, blz. 192-193, waar ook Engelbert van Oyenbrugge († 1575) wordt vermeld en (blz. 195) de latere abt Antoon van Oyenbrugge († 13 februari 1594).

Limoges (1531-1533)⁵), werd gevraagd. Deze laatste verbleef twee maanden tevoren, in juni 1532, nog te Dielegem voor een visitatie⁶), doch gaf nu per brief aan de abt van Dielegem opdracht de overeenkomst te doen uitvoeren. Ook de partijen zelf trouwens vroegen om uitvoering.

Abt Cornelius onderzocht dan het gesloten kontrakt en was van mening dat het klaarblijkelijk ten voordele van Grimbergen uitviel. Hij keurde het dus goed en beval het integraal uit te voeren.

De transactie waarvan sprake in de oorkonde van de abt van Dielegem hield wellicht verband met de benarde financiële toestand waarin Grimbergen zich in 1532 bevond. Onder het bestuur van abt Pieter van Wayenberghe (1505-1540) was men immers verplicht een deel van de tienden van Grimbergen te verkopen om de 33 abdijleden te kunnen onderhouden⁷). Deze tienden werden volgens A. Wauters pas na 180 jaar teruggekocht van de familie van Oyenbrugge.

Men mag dus met een ernstige waarschijnlijkheid stellen dat deze oorkonde van de abt van Dielegem was gehecht aan het kontrakt waardoor de abdij van Grimbergen uit haar schuldenlast werd verlost. In ruil daarvoor moest ze een gedeelte van de tienden te Grimbergen afstaan. Aangezien deze transactie door Cornelius vander Goes als voordelig voor Grimbergen werd beschouwd, mag men aannemen dat de financiële toestand van de abdij in 1532 tragisch was geworden, zodat de verkoop de redding betekende⁸). Pas wanneer ook het vermelde kontrakt zou worden teruggevonden, zullen we nauwkeuriger ingelicht zijn over de ernst van deze crisis.

Mankevosstraat 71

W.M. GRAUWEN O. Praem.

1860 Meise

⁵) N. BACKMUND, *Monasticon Praemonstratense*, dl. II, Straubing, 1952, blz. 529.

⁶) M. KOYEN, *Abbaye de Dielegem*, in *Monasticon belge*, dl. IV: *Province de Brabant*, dl. III, Luik, 1969, blz. 708. Het *relictum visitationis* bevindt zich in het abdijarchief te Park (Heverlee), reg. 47, fol. 2.

⁷) N. WEYNS, *Abbaye de Grimbergen*, in *Monasticon belge*, dl. IV: *Province de Brabant*, dl. III, Luik, 1969, blz. 737; C. SPILLEMAECKERS, *De abten van Grimbergen tot het einde van de 18de eeuw, 1128-1794*, Grimbergen, 1978, blz. 120. Beide auteurs verwijzen naar A. WAUTERS, *Histoire des environs de Bruxelles*, dl.5, Brussel, 1972, blz. 91, waar echter geen bron wordt aangeduid.

⁸) Het ligt voor de hand te denken aan een mogelijke invloed van de hier behandelde financiële redding op de abtsverkiezing van Antoon van Oyenbrugge in 1577, zoals trouwens wordt geïnsinueerd in C. SPILLEMAECKERS, *o.c.*, blz. 139.

Bijlage

(AR. *Familiefonds de Lalaing*, nr. 1359)

1532, 23 augustus. — Cornelius vander Goes, abt van Dielegem (1512-36), commissaris aangesteld door de generaal-abt Vergilius van Limoges (1531-33), maakt bekend dat hij open brieven ontving afkomstig van de generaal-abt en gezegeld met zijn langwerpige zegel van groene was, met de opdracht een bijgevoegde tekst van overeenkomst uit te voeren, gesloten en bezegeld door de abt en het konvent van Grimbergen en de seneschalk van Grimbergen, Engelbert van Oeyenbrugge. Abt Cornelius vander Goes heeft deze overeenkomst aan zijn huidige oorkonde als transfix bevestigd en wenst dit akkoord, dat hij rechtvaardig en nuttig voor Grimbergen acht, uit te voeren zoals hem werd opgedragen. Na onderzoek beveelt hij het akkoord integraal te onderhouden.

Zegel en transfix ontbreken.

Universis et singulis presentes litteras inspecturis Cornelius de Goes permissione divina humilis abbas monasterii Beate Marie Jettensis Ordinis premonstratensis Cameracensis diocesis, commissarius et executor a reverendo in Christo patre domino Vergilio de Lymoges eadem permissione divina abbate monasterii premonstratensis et totius eiusdem Ordinis superiore et generali, ad infrascripta specialiter deputatus et commissus, salutem in Domino sempiternam.

Presentatis nobis nuper pro parte reverendi patris et religiosorum dominorum abbatis et conventus monasterii beatorum Petri et Pauli apostolorum Grimbergensis Ordinis premonstratensis et diocesis Cameracensis predictae ac domicelli Engelberti van Oeyenbrugge, seneschalli patrie Grimbergensis, litteris patentibus commissorialibus prefati reverendi patris domini abbatis premonstratensis sigillo suo oblongo in cera viridi sigillatis unacum litteris transactionis tractatus seu amicabile concordie aut appunctuamenti sigillatis sigillis prefatorum dominorum abbatis et conventus Grimbergensis unacum sigillo supradicti domicelli Engelberti, unde in dictis litteris commissorialibus fit mentio et quibus presentes nostre littere sunt transfixe ac per nos cum ea qua decuit reverentia receptis fuimus ulterius tam pro parte dominorum abbatis et conventus Grimbergensis quam etiam domicelli Engelberti prefati debita cum instantia requisiti quatenus ad executionem dictarum litterarum commissorialium et contentorum in eisdem procedere dignaremur et vellemus iuxta traditam et directam per easdem nobis formam.

Nos igitur Cornelius abbas commissarius et executor prefatus attendens requisitionem huiusmodi fore iustam et rationi consonam volentesque mandatum nobis in hac parte directum reverenter exequi (ut tenemur) et quia per diligentem informationem previam super contentis et narratis in dictis litteris commissorialibus per nos captam comperimus que sunt contenta et narrata in litteris transactionis, concordie, tractatus seu appunctuamenti et de quibus in eisdem litteris commissorialibus fit mentio, effectum sortirentur quia illa in evidentem monasterii Grimbergensis pretacti cederent seu vergerent utilitatem. Consideratisque diligenter que alias circa eadem merito fuerant consideranda, hinc est quod nos, Cornelius abbas commissarius et executor prenominate, concordiam, transactionem, tractatum seu appunctuamentum prementionatum tamquam dicto monasterio Grimbergensi utilem unacum omnibus et singulis suis clausulis et condicionibus ad ipsarum partium prenominarum diligentem instantiam auctoritate nobis commissa et qua fungimur in hac parte, laudandam, approbandam, ratificandam et confirmandam duximus prout tenore presentium laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus. Eadem auctoritate decernentes concordiam, compositionem, tractatum seu appunctuamentum huiusmodi perpetue esse et censi debere firmitatis, partesque ipsas et ipsarum quamlibet ad illius observationem perpetuis futuris temporibus fore obligatas. Mandantes eisdem quatenus omnia et singula in transactione, compositione, tractatu seu appunctuamento prescripto contenta et descripta inviolabiliter interteneant et observent, decretum nostrum sic in hiis scriptis interponentes. In quorum premissorum fidem presentes nostras litteras exinde fieri et per notarium publicum infra-scriptum signari sigillique nostri proprii fecimus appensione communiri.

Datum et actum in monasterio nostro Jettensi pretacto anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo mensis Augusti die vicesima tertia presentibus ibidem honorabilibus et discretis viris magistro Johanne van Binchem iuris licentiato, villico de Merchtenis, Egidio Brugman et Gerardo Dudijn clericis et laycis Cameracensis et Leodiensis respective diocesis, testibus ad premissa vocatis et rogatis.

Op de voetploo:

De mandato prefati domini abbatis
executoris et commissarii.

Nicolaus Alexandri

ad premissa notarius.